

Schrifttum über Ostbrandenburg und dessen Grenzgebiete 1953-1962 mit Nachträgen

bearbeitet von Herbert Rister

I. ALLGEMEINES

1. Bibliographien

1. **Bibliografia** regionalna Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. (I-sze półrocze 1958 r.) (Oprac. zesp. pod red. B. Świderskiego.) In: Biul. Bibl. Głównej Uniw. im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Nr 1. 1959. S. 45—170. [Landeskd. Bibliogr. Großpolens u. d. Landes Lebus f. d. erste Halbjahr 1958. Gemeinschaftsarbeit, hrsg. v. B. Świderski.]
2. **Bibliografia** zawartości czasopism. (Bibl. Nar. Inst. Bibliogr.) Warsz. 8. 1954 ff. [Bibliogr. d. Zeitschrifteninhaltes. — Bearb. v. Bibliogr. Inst. d. Nationalbibl. (Vgl. Stichworte: Gorzów Wielkopolski [Landsberg a. d. W.], Gubin [Guben], Kostrzyn [Küstrin], Krosno Odrzańskie [Krossen a. d. O.], Lubsko [Sommerfeld], Międzyrzecze [Meseritz], Nowa Marchia [Neumark], Skwierzyna [Schwerin], Sulechów [Züllichau], Sulęcín [Zielenzig] u. a.)]
3. **Lehmann**, Rudolf: Bibliographie zur Geschichte der Niederlausitz. 2. 1926—1945 u. Nachtr. Münster; Köln: Böhlau-Verl. 1954. XII, 250 S. (Mitteldt. Forschungen. 2.)
4. **Raspe**, Hans-Ulrich, u. Herbert Rister: Geschichtliche u. landeskundliche Literatur Pommerns 1940—1955. Bearb. v. . . . Marb./L. 1958. IX, 253 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. Nr 39.)
5. **Rister**, Herbert: Schlesische Bibliographie 1928—1934. Teil A: Nr 1—7996. (Allg. Teil, Landeskde, Bevölkerungswesen u. Familienkde.) I. A. d. Hist. Komm. f. Schles. bearb. v. . . . Marb./L. 1961. XVIII, 445 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. Nr 56. — Einzelschr. d. Hist. Komm. f. Schles. 6.) [Enth. auch Schriftt. üb. d. schles.-brandenburg. Grenzgebiet.]
6. **Rister**, Herbert: Schlesische Bibliographie 1928—1934. Teil B: Nr 7997—15181. (Gesch., Parteiwesen, Orts- u. Landschaftsgesch., Wirtsch., Sozialgesch., Gesundheitswesen u. Sport, Recht u. Verwalt., Heerwesen, Geistiges Leben.) I. A. d. Hist. Komm. f. Schles. bearb. v. . . . Marb./L. 1962. IX, 418 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. Nr 60. — Einzelschr. d. Hist. Komm. f. Schles. 7.) [Enth. auch Schriftt. üb. d. schles.-brandenburg. Grenzgebiet.]
7. **Rister**, Herbert: Schlesische Bibliographie 1954—1955 m. Nachtr. f. d. J. 1942—1953. I. A. d. Hist. Komm. f. Schles. bearb. v. . . . Marb./L. 1956. XII, 396 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. Nr 24. — Einzelschr. d. Hist. Komm. f. Schles. 3.) [Enth. auch Schriftt. üb. d. schles.-brandenburg. Grenzgebiet.]
8. **Rister**, Herbert: Schlesische Bibliographie 1956—1957 m. Nachtr. f. d. J. 1942—1955. I. A. d. Hist. Komm. f. Schles. bearb. v. . . . Marb./L. 1959. X, 400 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. 43. — Einzelschr. d. Hist. Komm. f. Schles. 4.) [Enth. auch Schriftt. üb. d. schles.-brandenburg. Grenzgebiet.]
9. **Rister**, Herbert: Schrifttum über Ostbrandenburg 1945—1952. In: ZfO. 4. 1955, 4. S. 625—631.
10. **Rister**, Herbert: Schrifttum über Polen m. bes. Berücks. d. Posener Landes 1954—1955 u. Nachtr. (Auswahl). I. A. d. Hist.-landeskd. Komm. f. Posen u. d. Deutschtum i. Polen bearb. v. . . . m. Unterstütz. durch Hans Moritz Meyer.

Marb./L. 1958. XI, 315 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. Nr 33.)

11. **Rister**, Herbert: Schrifttum über Polen m. bes. Berücks. d. Posener Landes 1956—1958 u. Nachtr. (Auswahl). Teil B: Posener Land. Marb./L. 1960. IX, 153 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ost-Mitteleur. Nr 49.)

12. **Rister**, Herbert: Schrifttum über das Posener Land 1954—1955. In: ZfO. 4. 1955, 4. S. 631—640.

13. **Świdorski**, Bolesław: Bibliografia geografii fizycznej Wielkopolski. In: Badania fizjogr. nad Pol. zach. 3. 1956. S. 183—276. [M. russ. u. engl. Zsfass.:] A bibliography of the physical geography of Great Poland. S. 276—279. [Enth. Arbeiten üb. Ostbrandenb. u. d. Grenzmark Posen-Westpr.]

14. **Świdorski**, Bolesław: Bibliografia geografii fizycznej Wielkopolski. In: Badania fizjogr. nad Pol. zach. 5. 1959. S. 199—250. [Bibliogr. d. physikal. Geogr. Großpolens.] [Enth. Arbeiten üb. Ostbrandenb. u. d. Grenzmark Posen-Westpr.]

15. **Urbański**, Jarosław: Materiały do bibliografii zoologicznej Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego oraz pogranicznych terenów zachodnich. 1. In: Badania fizjogr. nad Pol. zach. 4. 1958. S. 293—407. [M. dt. Zsfsgg.:] Zur zoologischen Bibliographie des Lebuscher [!] Landes, Westpommerns u. der westlich angrenzenden Gebiete. 1. Teil. S. 405—407.

16. **Zestaw** bibliograficzny (dotyczący Ziemi Zachodnich, ze szczególnym uwzględnieniem Ziemi Lubuskiej). In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 336—345. [Schrifttumsverz. üb. d. Westgebiete, m. bes. Berücks. d. Landes Lebus.]

2. Zeitschriften; Reihen

17. Landsberger **Heimat**. Blätter f. Gesch. u. Landeskde d. Neumark. Herford. 3. 1960.

18. Märkische **Heimat**. Aus Natur u. Gesch. d. Bezirke Cottbus, Frft/O., Potsdam. Potsdam. 1956 ff.

19. **Materiały** zachodnio-pomorskie. (Muzeum Pom. Zach.) Szczecin. 1. 1955 ff. [Pommersche Beiträge. Hrsg. v. Pommernmuseum (i. Stettin).]

20. **Nadodrze**. Wydanie specjalne Lubuskiego Towarzystwa Kultury. Zielona Góra. Nr 1. 1957, Okt. 2. 1958, Febr. 3. 1958, Mai. 4. 1958, Juli. 5. 1958, Okt. 6. 1958, Dez. [D. Oderland. Sonderveröff. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.]

21. **Nadodrze**. Pismo społ.-kul. (Lubuskie Towarzystwo Kultury.) Zielona Góra. 1959, 1—7 (Apr.) ff. [D. Oderland. Zs. f. soz. u. kult. Fragen. Hrsg. v. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.]

22. Aus **Natur** u. Heimat von Guben u. Umgegend. (Kreiskommission Natur- u. Heimatfreunde Guben.) Guben. 1. 1956—3. 1958, 2. [Mehr n. ersch.]

23. **Odra**. Tyg. społ.-kult. Wrocław. 1. 1958, 19. Jan. ff. [D. Oder. Wochenschr. f. soz. u. kult. Fragen.]

24. Z **Otchłani** wieków. Dwumies. popularnonauk. Polskiego Towarzystwa Archeologicznego. Wrocław; Poznań. 22. 1953. 23. 1957 ff. [Aus d. Tiefe d. Jahrhunderte. Populärwiss. Zweimonatsschr. d. Poln. Archäol. Gesellsch.]

25. **Przyroda** Polski Zachodniej. (Woj. komitety ochrony przyrody w Poznaniu, Szczecinie i Zielonej Górze.) The Nature of Western Poland. Poznań. 1. 1957 ff.

26. **Rocznik** gospodarczo-statystyczny województwa zielonogórskiego. Zielona Góra. 1. 1958 ff. [Jahrbuch f. Wirtsch. u. Statistik d. Woj. Grünberg.]

27. **Rocznik** lubuski. (Lubuskie Towarzystwo Kultury.) Zielona Góra. 1. 1959 ff. [Lebuser Jahrbuch. Hrsg. v. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.]

28. **Rolnik** dolnośląski. Pismo dla wsi województw: wrocławskiego, opolskiego, zielonogórskiego. Dwutyg. Wr. 1. 1957, 1 (1./15. Jan.) ff. [D. niederschles. Bauer. Zs. f. d. Landbevölk. d. Wojewodschaften Breslau, Oppeln u. Grünberg.]
29. Śląski kwartalnik historyczny **Sobótka**. (Bis 12. 1957: Sobótka.) (Wrocł. Towarzystwo Miłośn. Hist.) Wr. 8. 1953 ff. [Schles. hist. Vtjschr. „D. Zobten“. Hrsg. v. d. Bresl. Gesellsch. d. Geschichtsfreunde.]
30. **Studia** i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza. (Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Poznaniu.) Po. 1. 1955—6. 1960. [Untersuch. u. Beiträge z. Gesch. Großpolens u. d. südl. Ostseegebietes. Hrsg. v. d. Sektion Posen d. Poln. Hist. Gesellsch.]
31. **Tygodnik** zachodni. Pismo społ.-kult. Poznań. 1956, 1 (25. Okt.) ff. [West-wochenschr. Zs. f. soz. u. kult. Fragen.]
32. **Wiadomości** archeologiczne. Bulletin archéologique polonais. (Państwowe Muzeum Archeologiczne.) Warsz. 22. 1955 ff.
33. Ostbrandenburg-Neumark. Märkische **Zeitung**. (4. 1953, 19—7. 1956: Unsere märkische Heimat.) Mitteilungsbl. d. Landsmannsch. Ostbrandenburg-Neumark i. Berliner Landesverb. d. Heimatvertr. Berlin. 4. 1953 ff.
34. **Biblioteka** lubuska. Zielona Góra. 1. 1958 ff. [Schriftenreihe des Landes Lebus. (Hrsg. v. d. Abt. Grünberg d. Poln. Hist. Gesellsch. u. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.)]

3. Allgemeine Darstellungen; Bildbände

35. **Breyer**, Richard: Ostbrandenburg unter polnischer Verwaltung. Frft/M.: Alfred Metzner-Verl. 1959. 167 S. (Ostdeutschland unt. fremder Verwaltung. 3.)
36. **Kania**, Hans, u. Hans-Herbert Möller: Mark Brandenburg. B.: Dt. Kunstverl. 1960. 307 S., 272 Abb., 1 Kt.-Sk. (Karl Friedrich Schinkel. Lebenswerk. Hrsg. Paul Ortwin Rave.)
37. **Kaplick**, Otto: Der Landkreis Landsberg (Warthe). 1—2. [M. zahlr. Abb.] In: Landsberger Heimat. Bielefeld. 2. 1958. S. 7—41; 3. 1960. S. 51—84.
38. **Kaplick**, Otto: Das Warthebruch. E. dt. Kulturlandschaft i. Osten. Würzb.: Holzner-Verl. 1956. 240 S., 1 Kt., Schriftt. (Jahrbuch d. Albertus-Univ. Kgb./Pr. Beih. 17.)
39. **Krzyżaniak**, Zbigniew: Ziemia Lubuska. [M. Abb., 2 Kt.-Sk. u. Tab.] In: Odbudowa Ziemi Odzysk. Poznań. 1957. S. 131—198. [D. Land Lebus.]
40. **Nadodrze**. Wydanie specjalne Lubuskiego Towarzystwa Kultury. (Kol. red. Klem Felchnerowski, Tadeusz Jasiński [u. a.]) Zielona Góra: (LTK) 1958. 16 S., Abb., Bildn. [D. Oderland. Sonderveröff. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.]
41. **Rauch**, Walter J[osef]: Presse u. Volkstum der Lausitzer Sorben. Würzb.: Holzner 1959. XI, 198 S., Schriftt. (Marburger Ostforschungen. 9.)
42. **Rocznik** lubuski. (Kom. red. Wiesław Sauter, Jan Engel [u. a.]) 1. Zielona Góra: Lubuskie Towarzystwo Kultury 1959. 347 S., Abb., Tab., Schriftt. [Jahrbuch d. Landes Lebus. 1. (Hrsg. v. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.)]
43. **Schumann**, Werner: Die Mark Brandenburg. Mit 40 Fotos [von] Herbert Brumm [u. a.]. (Gütersloh:) Bertelsmann 1958. 30 S., 40 S. Abb. (D. kleine Buch. 109.)
44. **Zander**, Horst: Das märkische Ostoderland. In: Unser Bocholt. 7. 1956. 4. S. 28—30.
45. Das Land Lebus [**Ziemia** Lubuska, dt.]. Marb./L. (1953). 321 S., mehr. Kt.-Sk. (Wissenschaftliche Übersetzungen. [20.])

4. Biographien

46. Teupser, Werner: Daniel **Caffee** (Caffé). In: Neue dt. Biogr. 3. 1957. S. 91. [Geb. 21. VII. 1750 i. Küstrin; gest. 16. I. 1815 i. Leipzig. Porträtmaler.]
47. Knudsen, Hans: Carl Theophilus (Carl Gottlieb) **Doebbelin**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 9—10. [Geb. 24. IV. 1727 i. Königsberg Nm.; gest. 10. XII. 1793 i. Berlin. Schauspieler u. Theaterdirektor.]
48. Saring, Toni: Christian Albrecht zu **Dohna**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 47. [Geb. 10. XII. 1621 i. Küstrin; gest. 14. XII. 1677 i. Garz a. d. O. Brandenburg. Staatsmann.]
49. Nissen, Walter: Friedrich zu **Dohna**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 50—51. [Geb. 27. III. 1621 i. Küstrin; gest. 27. III. 1688 i. Lutry b. Lausanne. Heerführer.]
50. Jäggli, Alwin E.: Johann Gottfried **Ebel**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 217. [Geb. 6. X. 1764 i. Züllichau; gest. 12. X. 1830 i. Zürich. Arzt u. Naturforscher.]
51. Fischer, Gustav: Heinrich Ferdinand **Eckert**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 291—292. [Geb. 7. II. 1819 i. Schwiebus; gest. 9. XII. 1875 i. Berlin. Fabrikant.]
52. Grimm, Heinrich: Johann **Eichorn**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 384—385. [Geb. 1524 i. Nürnberg; gest. 21. VIII. 1583 i. Ffirt/O. Buchdrucker u. Verleger.]
53. Dammann, Ernst: Karl Heinrich Julius **Endemann**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 492. [Geb. 19. IV. 1836 i. Triebel i. d. Niederlaus.; gest. 18. IV. 1919 i. Kiel. Sprachforscher.]
54. Valentin, Bruno: Michael Moritz **Eulenberg**. In: Neue dt. Biogr. 4. 1959. S. 684—685. [Geb. 15. VII. 1811 i. Wriezen; gest. 7. XII. 1887 i. Berlin. Orthopäde.]
55. Faden, Eberhard: Willy **Hoppe**. 1884—1960. In: Jb. f. brandenburg. Landesgesch. 11. 1960. S. 158—170. [Historiker; verfaßte mehrere Arbeiten üb. Ostbrandenburg.]

II. LANDESKUNDE

56. **Augustowski**, Bolesław: Spostrzeżenia ze strefy kontaktowej zlodowacenia bałtyckiego i środkowo-polskiego w okolicy Wschowy. [M. mehr. Zeichn.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 3. 1956. S. 113—119. [M. russ. u. engl. Zsfass.: Observations on the contact zone of the Baltic and central Polish glaciation in the vicinity of Wschowa [Fraustadt]. S. 119—122.]
57. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 3. Poznań: Państw. Wyd. Nauk. 1956. 282 S., zahlr. Abb., Fig., Faltkt., Falttab., Kt., russ. u. engl. Zsfass. [Landeskdl. Forsch. üb. Westpolen.]
58. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 4. Poznań: Państw. Wyd. Nauk. 1958. 407 S., zahlr. Abb., Fig., Faltkt., Falttab., Kt., russ. u. engl. Zsfass. [Landeskdl. Forsch. üb. Westpolen.]
59. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 5. Poznań: Państw. Wyd. Nauk. 1959. 250 S., zahlr. Abb., Kt., Tab., Zeichn., Schriftt., engl. u. dt. Zsfass. [Landeskdl. Forsch. üb. Westpolen. 5.]
60. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 6. Poznań: (Państw. Wyd. Nauk.) 1960. 299 S., zahlr. Abb., Faltkt., Falttab., Kt. i. T., Zeichn., Schriftt., engl. u. franz. Zsfass. [Landeskdl. Forsch. üb. Westpolen. 6.]
61. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 7. Poznań: (Państw. Wyd. Nauk.) 1961. 199 S., zahlr. Abb., Faltkt., Falttab., Zeichn., Schriftt., engl. u. dt. Zsfass. [Landeskdl. Forsch. üb. Westpolen. 7.]

62. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 9. Poznań: (Państw. Wyd. Nauk.) 1962. 168 S., zahlr. Abb., Kt., Zeichn. Schriftt., engl. Zsfass. [Landeskd. Forsch. üb. Westpolen. 9.]
63. **Badania** fizjograficzne nad Polską zachodnią. 10. Poznań: (Państw. Wyd. Nauk.) 1962. 327 S., zahlr. Abb., Kt., Zeichn., Schriftt., engl. Zsfass. [Landeskd. Forsch. üb. Westpolen. 10.]
64. **Bajerlein, Józef:** Uwagi o niektórych badaniach fizycznych na jeziorach Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej oraz wynikające stąd wnioski. [M. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 3. 1956. S. 137—143. [M. russ. u. engl. Zsfass.:] Comment on some physical investigations of lakes in Great Poland [and Lebus territory]. S. 143—145.
65. **Bartkowski, Tadeusz:** Budowa geologiczna a morfologia środkowego odcinka wału zielonogórskiego. [M. mehr. Faltkt., Tab., Zeichn. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 5. 1959. S. 11—40. [M. engl. Zsfass.:] The relation between the geological structure and the morphology of the central part of the Zielona Góra [Grünberg] rampart. S. 40—44.
66. **Bartkowski, Tadeusz:** Z zagadnień geomorfologicznych okolicy Międzyrzecza. [M. mehr. Einschlagkt. u. Zeichn.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 3. 1956. S. 11—60. [M. russ. u. engl. Zsfass.:] Investigations on the kame landscape in the region of Międzyrzecze [Meseritz]. S. 61—74.
67. **Beigerówna, Maria:** Materiały do poznania fauny owadów minujących ze szczególnym uwzględnieniem Polski zachodniej. In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 4. 1958. S. 199—212. [M. engl. Zsfass.:] Materials to the fauna of mining insects with special consideration of Western Poland. S. 212.
68. **Browicz, Kazimierz, Władysław Bugała:** Parki województwa zielonogórskiego. [M. Abb., 1 Kt. u. engl. Zsfass.] In: *Przyr. Pol. zach.* 1957, 1/2. S. 29—46. [D. Naturschutzanlagen d. Woj. Grünberg.]
69. **Celiński, Florian, i Marian Filipek:** Flora i zespoły roślinne leśno-stepowego rezerwatu w Bielinku nad Odrą. [M. zahlr. Abb., Faltkt., Falttab., Kt. i. T., Zeichn. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 4. 1958. S. 5—183. [M. engl. Zsfass.:] The flora and plant communities of the forest-steppe reserve in Bielinek [Bellinchen] on the Oder. S. 184—198.
70. **Celiński, Florian, Marian Filipek:** Inwentarz zabytkowych drzew i krzewów rezerwatu w Bielinku nad Odrą. [M. Abb., Kt., Tab. u. engl. Zsfass.] In: *Przyr. Pol. zach.* 3. 1959, 1/2. S. 79—93. [Verz. d. altertüml. Bäume u. Sträucher d. Naturschutzparkes i. Bellinchen a. d. O.]
71. **Celiński, Florian, i Marian Filipek:** Nowe stanowisko trichaster melanocephalus Czern. w Bielinku nad Odrą. [M. 4 Abb. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr.* 4. 1958. S. 231—237. [M. engl. Zsfass.:] A new station of trichaster melanocephalus Czern. in Bielinek [Bellinchen] on the Oder. S. 237—238.
72. **Celiński, Florian, i Marian Filipek:** Występowanie skrzypu olbrzymiego (equisetum maximum Lam.) pod Lubiechowem Dolnym (pow. Chojna Odrzańska). [M. 3 Abb. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 6. 1960. S. 273—280. [M. engl. Zsfass.:] The occurrence of equisetum maximum Lam. near Lubiechów Dolny [Nieder-Lübbichow] (distr. Chojna Odrzańska [Königsberg Nm.]). S. 281.
73. **Dąmbaska, Izabella:** Interesująca roślinność bagienna i torfowiskowa nad Jeziorem Mniszym (pow. Międzychód). In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 10. 1962. S. 323—324. [M. engl. Zsfass.:] Interesting plants of the boggy meadow and the peat-bog at the „Mnisze“ Lake, district Międzychód [Birnbäum]. S. 324.

74. **Filipek**, Marian: Roślinność kserotermiczna okolic Górzycy pod Kostrzynem nad Odrą. [M. 5 Abb. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 10. 1962. S. 205—212. [M. engl. Zsfass.:] Xerothermic vegetation in the region of Górzycy [Göritz] near Kostrzyn [Küstrin] on the Odra [Oder] river. S. 212—213.
75. **Fitzky**, Wilhelm [u.] Paul Wolf: Küstrin u. Umgebung. 1. 2. E. Heimatbuch von . . . Wolfsburg: Selbstverl. 1952—55. 112 S., Abb.; 47 S.
- 75a. **Heimatkunde** u. Landesgeschichte. Zum 65. Geb. v. Rudolf Lehmann. Hrsg. v. Friedrich Beck. Weimar: Hermann Böhlau Nachf. 1958. 316 S., 9 Abb.
76. **Jaeckel**, Siegfried: Zur Molluskenfauna der Neumark u. Grenzmark. In: *Verhandl. d. Dt. Zoologen*. [2.] 2.—6. VIII. 1949 in Mainz. Leipzig. 1950. S. 84—95.
77. **Januszewski**, Józef: Zmiany sum opadowych z wysokością w woj. zielonogórskim. [M. 1 Kt.-Sk. u. 3 Zeichn.] In: *Cz. geogr.* 31. 1960, 3. S. 279—285. [M. engl. Zsfass.:] Changes in total precipitation with changing altitudes [in the voivodship Grünberg]. S. 285.
78. **Kanzler**, Walter: Märkische Libellenfauna. E. Zsstell. bisher publizierter sowie neuer Fundorte. In: *Dt. entomol. Zs. N.F.* 1. 1954, 1/2. S. 42—85.
79. **Kern**, Henryk: Zasobność gleb powiatu Strzelce Krajeńskie. [M. Diagr., Tab., russ. u. engl. Zsfass.] In: *Roczn. glebozn.* 7. 1959, 1. S. 121—138. [D. Qualität d. Böden d. Kr. Friedeberg/Neumark.]
80. **Korcz**, Władysław: Lubuski informator turystyczno-krajoznawczy. Zielona Góra: Woj. Kom. Turystyki 1959. 50 S., Abb., Kt. [Reise- u. Landschaftsführer f. d. Land Lebus.]
81. **Korcz**, Władysław: Wartości turystyczno-krajoznawcze Ziemi Lubuskiej. [M. Abb.] In: *Nadodrze*. 1958, wyd. specj. S. 10. [Vorzüge d. Landes Lebus in bezug auf Reiseverkehr u. Landschaft.]
82. **Król**, Stanisław: Park w Dąbroszynie (pow. Gorzów). [M. 2 Abb. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 6. 1960. S. 295—299. [M. engl. Zsfass.:] The Park in Dąbroszyn [Tamsel b. Landsberg a. d. W.]. S. 299.
83. **Liedtke**, Herbert: Beiträge zur geomorphologischen Entwicklung des Thorn-Eberswalder Urstromtales zwischen Oder u. Havel. In: *Wiss. Zs. d. Humboldt-Univ. z. Berlin. Math.-naturwiss. Reihe.* 6. 1956/57, 1. S. 3—45.
- 83a. **Liedtke**, Herbert: Die Talentwicklung im Oderbruch u. im Unteren Oder-tal. In: *D. Erde.* 92. 1961. S. 259—280.
- 83b. **Marcinek**, J.: Über die Entwicklung des Baruther Urstromtales zwischen Neiße u. Fiener Bruch. (E. Beitr. z. Urstromtaltheorie.) In: *Wiss. Zs. d. Humboldt-Univ. z. Berlin. Math.-naturwiss. Reihe.* 10. 1961. S. 13—46.
84. **Michalski**, Jacek: Nowy gatunek i odmiana rośliny żywicielskiej oraz nowe stanowiska scolytus (scolytochelus) ensifer Eichh. (coleoptera, scolytidae). [M. 3 Abb. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 6. 1960. S. 233—237. [M. engl. Zsfass.:] A new species and variety of the host plant and new localities of scolytus (scolytochelus) ensifer Eichh. (coleoptera, scolytidae). S. 238. [Betr. u. a. Bellinchen a. d. O.]
85. **Omówienie** prac fizjograficznych o ziemiach zachodnich. In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 3. 1956. S. 155—182. [Besprechung(en) landeskd. Arbeiten üb. d. Westgebiete. (Darunter mehrere Veröff. üb. Ostbrand. u. d. Grenzmark Posen-Westpr.)]
86. **Omówienie** prac fizjograficznych o ziemiach zachodnich. In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 4. 1958. S. 281—291. [Besprechung(en) landeskd. Arbeiten üb. d. Westgebiete. (Darunter Veröff. üb. Ostbrand. u. d. Grenzmark Posen-Westpr.)]
87. **Pilarczyk**, Leon: Z badań nad geomorfologią okolicy Gorzowa Wielkopolskiego. [M. 3 Zeichn. u. Schriftt.] In: *Badania fizjogr. nad Pol. zach.* 5. 1959.

S. 97—107. [M. engl. Zsfass.:] Researches on the geomorphology of the vicinity of Gorzów Wlkp. [Landsberg a. d. W.] S. 107—109.

88. **Roschke**, Gerhard: Das Warthe-Gebiet als regenarme Naturlandschaft. [M. 4 Dia- u. Kartogr.] In: Geogr. Rdsch. 13. 1961. S. 226—234.

88a. **Roschke**, Gerhard: Die Witterung des Warthegebietes. Klimatol. Untersuch. i. Oder-Weichselraum auf aerol.-synopt. Grundlage. Remagen/Rh.: Bundesanst. f. Landeskd. 1957. VIII, 70 S., 22 Tab., 29 Abb. (Forsch. z. dt. Landeskd. 97.)

89. **Rzasa**, Stanisław: Wpływ warunków fizjograficznych na budowę profilową i rozmieszczenie typów i gatunków gleb na terenie powiatów Chojna i Gryfino województwa szczecińskiego. [M. 1 Faltkt., Schriftt. u. Tab.] In: Badania fizjogr. nad Pol. zach. 5. 1959. S. 11—126. [M. dt. Zsfass.:] Einfluß der physiographischen Bedingungen auf Bodenprofil u. Verbreitung der Bodentypen u. Bodenarten in den Kreisen Chojna [Königsberg Nm.] u. Gryfino [Greifenberg] in der Woj. Szczecin [Stettin]. S. 127—128.

90. **Rzemieniecki**, Karol: Gorzów i okolice. Warsz.: Spółdz. Inst. Wyd. „Kraj” 1953. 31 S., Abb. [Landsberg a. d. W. u. Umgeb. (Reiseführer.)]

91. **Sawicki**, Stanisław: O pracy brygad ochrony roślin woj. zielonogórskiego. [M. Abb., Tab. u. Zeichn.] In: Mechaniz. roln. 7. 1960, 4. S. 31—32. [Von d. Arbeit d. Pflanzenschutzbrigade d. Woj. Grünberg.]

92. **Sidorski**, Dionizy: Pół tysiąca jezior. In: Odra. 1960, 33. S. 1 u. 4. [Ein halbes Tausend Seen. (Betr. Land Lebus.)]

93. **Szafrąński**, Ferdynand: Stanowisko hildenbrandia rivularis (Liebm.) I. Ag. w rzece Obrze koło Starego Dworku (pow. Skwierzyna). [M. Schriftt.] In: Badania fizjogr. nad Pol. zach. 6. 1960. S. 283—284. [M. engl. Zsfass.:] Hildenbrandia rivularis (Liebm.) I. Ag. found in the river Obra [Obra, linker Nebenfluß d. Warthe] by Stary Dworek [Althöfchen] (district Skwierzyna [Schwerin]). S. 284.

94. **Urbański**, Jarosław: Materiały do fauny równonogów (isopoda) Polski zachodniej. In: Badania fizjogr. nad Pol. zach. 4. 1958. S. 219—226. [M. dt. Zsfass.:] Beitrag zur Isopodenfauna Westpolens. S. 226—229. [Betr. Pommern, Land Lebus u. Großpolen.]

95. **Urbański**, Jarosław: Przeźrotka Encobresia diaphana Drap. (gastropoda, pulmonata) w Łagowie na Ziemi Lubuskiej. [M. Schriftt.] In: Badania fizjogr. 4. 1958. S. 273—274. [M. dt. Zsfass.:] Encobresia diaphana Drap. (Gastropoda, Pulmonata) in Łagów [Lagow] (b. Zielenzig). S. 275.

96. **Wodami** Polski na Ziemię Lubuską. Zielona Góra [1958]. 15 S., Abb., 1 Kt. [Durch poln. Gewässer in d. Land Lebus.]

97. **Wykaz** rezerwatów przyrody woj. poznańskiego i zielonogórskiego. In: Przyr. Pol. zach. 2. 1958, 314. S. 332—334. [Verzeichnis d. Naturschutzparkanlagen d. Woj. Posen u. Grünberg.]

98. **Zajchowska**, Stanisława: Nad środkową Odrą i dolną Wartą. Warsz.: Wiedza Powsz. 1959. 189 S., Abb., Bildn., Kt., Pl., Schriftt. [An d. mittl. Oder u. unteren Warthe.]

III. BEVÖLKERUNGS-, SIEDLUNGS- UND VOLKSKUNDE

99. **Chomicz**, Adam: Walka wsi Dabrowki o polskość w świetle tradycji miejscowej. [M. 1 Diag.] In: Prz. zach. 14. 1958, 6. S. 337—351. [D. Ringen d. Dorfes Groß Dammer (b. Meseritz) um seinen polnischen Charakter im Lichte d. lokalen Überlieferung.]

100. **Glapa**, Adam: Strój międzyrzecko-babimojski (lubuski). Wr.: Pol. Tow. Ludozn. 1956. 83 S., Abb., 2 Kt., 3 farb. Taf. [D. Trachten d. Gebietes um Meseritz u. Bomst.] (Atlas pol. strojów lud. 2, 4.)
101. **Głowa**, Zofia Barbara: Materiały do mapy ośrodków garncarskich w Polsce. 6: Woj. szczecińskie. Woj. wrocławskie. Woj. zielonogórskie. [M. 1 Kt.-Sk.] In: Pol. sztuka lud. 11. 1957, 2. S. 124—127. [Beiträge z. Karte d. Töpfereizentren i. Polen. 6: D. Woj. Stettin, Breslau u. Grünberg.]
102. **Hopp**, Dora Grete: Die Zunft u. die Nichtdeutschen im Osten, insbesondere i. d. Mark Brandenburg. Marb./L. 1954. 199 S. (Wiss. Beitr. z. Gesch. u. Landeskde Ostmitteleur. 16.)
103. **Jasiewicz**, Zbigniew: Forma do wypieku ciasta z okolic Międzyrzecza. [M. 4 Abb.] In: Polska sztuka ludowa 14. 1960, 1. S. 39—41. [M. engl. Zsfass.:] Mould for baking wafers from the vicinity of Międzyrzecze [Meseritz]. S. 64.
- 103a. **Kramm**, H. J.: Die ur- u. frühgeschichtlichen Siedlungen im östlichen Brandenburg. In: Wiss. Zs. d. Pädag. Hochsch. Potsdam. Gesellsch.- u. sprachwiss. Reihe. 5. 1959. S. 3—8.
104. **Krenzlin**, Anneliese: Historische u. wirtschaftliche Züge im Siedlungsformenbild des westlichen Ostdeutschland [!]. Hrsg. v. Herbert Lehmann. Frft/M.: W. Kramer 1955. 64 S., 12 Abb., 4 Kt. (Frankfurter geogr. Hefte. 27/29.)
105. **Künkel**, Hans: Auf den kargen Hügeln der Neumark. Zur Gesch. e. Schäfer- u. Bauerngeschlechtes i. Warthebruch. Würzb.: Holzner 1962. 174 S., 13 Abb.
106. **Lehmann**, Rudolf: Beiträge zur Bevölkerungsgeschichte u. Statistik der Niederlausitzer Wenden. [M. mehr. Tab.] In: ZfO. 8. 1959. S. 58—78.
107. **Lemiesz**, Wiktor: Ruchy ludności na terenach województwa zielonogórskiego. In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 259—265. [Bevölkerungsbewegungen i. d. Gebieten d. Woj. Grünberg.]
108. **Lipiński**, Herbert: W sprawie osadnictwa w województwie zielonogórskim. Zielona Góra: Wyd. Propag. i. Wyd. Rolny KW PZPR (1957). 35 S., Abb. [Zur Frage d. Siedlungswesens i. d. Woj. Grünberg.]
109. **Mětsk**, Frido: Ludność dominium krośnieńskiego w l. 1550—1818. Mat. do dz. ekonomicznego rozwoju własności feudalnej. [M. 1 Falttab.] In: Śląski kwart. hist. Sobótka. 14. 1959, 3. S. 289—306. [M. dt. Zsfass.:] Die Bewohner des Amtes Krosno [Krossen]/Oder 1550—1818. S. 441—442.
110. **Mětsk**, Frido: Ruch ludności i zmiany struktury ludności i zmiany struktury ludnościowej w dolnołużyckim państwie stanowym Żary w l. 1618—1818. [M. zahlr. Tab. u. dt. Zsfass. S. 600—601.] In: Śląski kwart. hist. Sobótka. 12. 1957, 4. S. 487—511. [Bevölk.-Bewegung u. Wandlungen d. Bevölk.-Struktur i. d. Niederlausitzer Standesherrschaft Sorau i. d. J. 1618—1818.]
111. Lubuskie Towarzystwo Kultury w Zielonej Górze. — **Sauter**, Wiesław: Z walk o polskość Babimojszczyzny. (Poznań:) Wyd. Pozn. (1960). 217 S., Abb., Bildn., Kt., Schriftt. [Aus d. Kämpfen um d. poln. Charakter d. Bomster Landes. (Betr. u. a. Bez. Züllichau.)]
112. **Schmidt**, Hilde-Lore: Friderizianische Siedlungspolitik in der Mark Brandenburg. [M. mehr. Abb.] In: Jb. f. brandenburg. Landesgesch. 12. 1961. S. 100—120.
113. **Zaborsky**, Oskar v.: Die Trachten der ehemaligen Mark Brandenburg. [M. Abb. u. Schriftt.] In: Dt. Jb. f. Volkskde. 2. 1956. S. 91—140.

IV. GESCHICHTE

1. Vorgeschichte

114. **Dąbrowski**, Edward: Badania archeologiczne na Ziemi Międzyrzeckiej. [M. 36 Zeichn.] In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 40—77. [Vorgeschichtl. Forschungen i. Meseritzer Land.]
115. **Durczewski**, D.: Białków, pow. Lubsko. [M. 1 Abb.] In: Z Otchłani wieków. 24. 1958, 3. S. 204—205. [(Ausgrabungen i.) Belkau, Kr. Sommerfeld.]
116. **Dziurla**, Henryk: Ołtarz granitowy z XIII wieku w Moryniu. [M. Abb. a. Taf. u. Zeichn.] In: Materiały zach.-pom. 2. 1956 (1958). S. 299—306. [M. dt. Zsfass.:] Der Granitaltar aus dem 13. Jh. in Moryń [Möhrin] (b. Königsberg/Nm.). S. 306—308.
117. **Hołowińska**, Zofia: Santok. [M. 5 Abb.] In: Z Otchłani wieków. 28. 1962, 1. S. 21—26. [Zantoch (b. Landsberg a. d. W.).]
118. **Janowski**, J.: Działalność Działu Archeologicznego Muzeum Regionalnego w Krośnie w 1957 r. In: Wiadomości archeol. 26. 1959, 1. S. 82—83. [D. Tätigkeit d. Abt. f. Vorgesch. d. Landesmuseums i. Krossen a. d. O. i. J. 1957.]
119. **Kołodziejski**, A.: Kije, pow. Sulechów. (Odkrycia.) In: Z Otchłani wieków. 25. 1959, 4. S. 286. [Funde i. Kay, Kr. Züllichau.]
120. (**Kostrzewski**, Bogdan:) Pradzieje Ziemi Lubuskiej. Przewodnik po wystawie objazdowej. Poznań 1957: (Pozn. Druk. Nauk.) 32 S., Abb. [Urgesch. d. Landes Lebus. Führer durch e. Wanderausstell.]
121. **Z. P.: Kostrzyn** n. Odrą, pow. Gorzów. [Wykopaliska.] In: Z Otchłani wieków. 23. 1957. S. 99. [(Ausgrabungen i.) Küstrin a. d. O., Kr. Landsberg a. d. W.]
122. **Malinowski**, Tadeusz: Cmentarzysko z III/IV okresu epoki brązu w Olszynie, pow. Żary. [M. 7 Abb. u. 1 Sk.] In: Z Otchłani wieków. 28. 1962, 1. S. 49—57. [E. Urnenfeld aus d. 3./4. Abschnitt d. Bronzezeit i. Wellersdorf, Kr. Sorau.]
123. **Z. P.: Miłów**, pow. Krosno n. Odrą. [Wykopaliska.] In: Z Otchłani wieków. 23. 1957. S. 99. [(Ausgrabungen i.) Mühlów, Kr. Krossen a. d. O.]
124. **W. Ś.: Nowe Kramsko**, pow. Sulechów. In: Z Otchłani wieków. 23. 1957. S. 48—49. [(Ausgrabungen i.) Kleistdorf (Neu Kramzig), Kr. Züllichau.]
125. **Olczak**, Jerzy: Warsztat szklarski z XIII—XIV wieku odkryty przez archeologów w Międzyrzeczu Wielkopolskim. In: Szkło i ceramika. 1957, 9. S. 229—231. [Eine v. d. Vorgeschichtlern i. Meseritz ausgegrabene Glaserwerkstatt a. d. 13.—14. Jh.]
126. **Z. P.: Radnica**, pow. Krosno n. Odrą. [Wykopaliska.] In: Z Otchłani wieków. 23. 1957. S. 99. [(Ausgrabungen i.) Rödnitz, Kr. Krossen a. d. O.]
127. **Siuchniński**, K.: Odkrycia. Powiat Chojna. Cedynia. In: Materiały zach.-pom. 2. 1956 (1958). S. 341. [Funde i. Kr. Königsberg/Nm. u. i. Zehden.]
128. **Trudzik**, Z.: Osada wczesnośredniowieczna w miejscowości Bledzew pow. Skwierzyna. [M. 5 Zeichn.] In: Wiadomości archeol. 26. 1959/60, 3/4. S. 301—303. [E. frühmittelalt. Siedl. i. d. Ortschaft Blesen, Kr. Schwerin a. d. W.]

2. Politische Geschichte

129. **Czapliński**, Władysław: Wyprawa Wielkopolan na Nową Marchię w 1656 r. i układ w Sulęcinie. In: Roczn. hist. 23. 1957. S. 259—279. [D. Zug d. Großpolen i. d. Neumark i. J. 1656 u. d. Vertrag i. Züllichau.]
130. **Fenrych**, Wiktor: Nowa Marchia w dziejach politycznych Polski w XIII i XIV w. (Mapki Benicjusz Głębocki.) Poznań: (Wyd. Pozn. 1959.) 110 S., Abb.

- [D. Neumark i. d. polit. Gesch. Polens i. 13.—14. Jh. Ktn v. B. G.] (Bibl. lubuska. 4.)
131. **Fenrych**, Wiktor: Rycerstwo i miasta Nowej Marchii wobec rządów krzyżackich w l. 1402—1411. In: Szczecin. 1958, 3. S. 51—66. [D. Verhalten d. Ritterschaft u. d. Städte d. Neumark gegenüber d. Regier. d. Ritterordens i. d. J. 1402—11.]
132. **Fenrych**, Wiktor: Zabiegi Polski o nabycie Nowej Marchii w l. 1402—1411. In: Opuscula Casimiro Tymieniecki septuagenario dedicata. Poznań. 1959. S. 37—58. [D. Bemühungen Polens um d. Erwerb. d. Neumark i. d. J. 1402—11.]
133. **Heine**, L.: Jan Arnošt Smoleř — Verfechter der Idee von der slawischen Wechselseitigkeit in der Lausitz. In: Zs. f. Slawistik, 3. 1958. S. 534—542.
134. **Hoppe**, Willy: Die Neumark. E. Stück ostdt. Gesch. Würzb. [1957]. 31 S., 1 Kt.-Sk. (D. Gött. Arbeitskr. Schriftenr. 58.)
135. **Kaczmarek**, Kazimierz: W bojach przez Brandenburgię. Działania 1. Armii WP w kwietniu i maju 1945 r. Warsz.: Wyd. Minist. Obrony Nar. 1958. 267 S., Abb., Bildn., 3 Pl. [Im Kampf durch Brandenburg. D. Operationen d. 1. Armee d. Poln. Heeres i. Apr. u. Mai 1945.]
136. **Kaeber**, Ernst: Willy Hoppe als märkischer Historiker. In: Jb. f. brandenburg. Landesgesch. 5. 1954. S. 7—12. [Nebst] Veröffentlichungen von Univ.-Prof. Dr. Willy Hoppe.
137. **Kajan**, Tadeusz: Ziemia lubuska wolna. Zielona Góra: Tow. Przyj. Pol.-radz. 1959. 65 S., Abb., Kt., Schriftt. [D. Land Lebus ist „frei“.]
138. **Kaplick**, Otto: Die Neumark. Das geschichtl. Werden e. ostdt. Landschaftsbegriffs. Zugl. e. Gedenkbl. z. 70. Gründungstage d. Ver. f. Gesch. d. Neumark. In: Landsberger Heimat. Blätter f. Gesch. u. Landeskde d. Neumark. Herford. 3. 1960. S. 15—23.
139. **Korc**, Władysław: Recherches historiques: Zielona Góra [Grünberg]. In: Acta Poloniae hist. 2. 1959. S. 243—244.
140. **Korc**, Władysław: Ziemia lubuska. Mat. do naucz. hist. regionu. Zielona Góra: Kurat. Okr. Szkoln. 1959. 57 S., Abb., 1 Kt. [D. Land Lebus. Beitr. z. Unterr. i. d. Gesch. d. Landschaft.]
141. (**Kozaczyńska**, J.): Ziemia lubuska w l. 1959—1965. Zielona Góra: WP KW PZIR (1959). 24 S., Abb., Tab. [D. Land Lebus i. d. J. 1959—65.]
142. **Kubach**, Hans Erich: Der Kreis Oststernberg. E. geschichtl. u. kunstgeschichtl. Überblick. [M. zahlr. Abb. u. Grundr.] In: Jb. f. brandenburg. Landesgesch. 11. 1960. S. 134—157.
143. **Lehmann**, Rudolf: Niederlausitz u. Oberlausitz in vergleichender geschichtlicher Betrachtung. In: Jb. f. d. Gesch. Mittel- u. Ostdeutschlands. 7. 1958. S. 93—139.
144. **Lehmann**, Rudolf: Die Verhältnisse der niederlausitzischen Herrschafts- u. Gutsbauern in der Zeit vom Dreißigjährigen Kriege bis zu den preußischen Reformen. Köln u. Graz: Böhlau-Verl. 1956. 139 S. (Mitteldt. Forschungen. 6.)
145. **Mětšk**, Frido: Uwagi w sprawie germanizacji na terenie księstwa krośnieńskiego. In: Śląski kwart. hist. Sobótka. 16. 1961, 1. S. 43—53. [Betrachtungen z. Frage d. Germanis. i. Gebiet d. Herzogtums Krossen a. d. O.]
146. **Piawski**, Kazimierz: Stosunki szwedzko-brandenburskie a sprawa polska w czasie pierwszej wojny północnej. In: Polska w okresie drugiej wojny północnej 1655—1660. 1. 1957. S. 421—451. [D. schwed.-brandenburg. Bezieh. u. d. poln. Frage z. Z. d. ersten Nordischen Kriegeres.]
147. U **Progu** obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego na Ziemi Lubuskiej. Mat. z urocz. sesji WRN i plenum WK F[rontu] J[edności] N[arodu] w Zielonej Górze 3 VII 1958 r. Zielona Góra: Prezyd. Woj. Rady Nar. (1958). 51 S., Abb.,

Bildn. [An d. Schwelle d. Jahrtausendfeier d. Poln. Staates i. Land Lebus. Beitr. aus d. feierl. Sitz. d. Woj.-Nationalrates d. Nat. Einheitsfront i. Grünberg am 3. VII. 1958.]

148. **Rawp**, Jan: Gubiński cech muzykantów wiejskich w latach 1689—1806. In: Śląski kwart. hist. Sobótka. 16. 1961, 3. S. 317—326. [M. dt. Zsfass.:] Die Gubener Kerbergesellschaft 1689—1806. S. 478.

149. **Rozwój** województwa zielonogórskiego w l. 1959—1965. Mat. na Konferencję Wyborczą Delegatów na III Zjazd PZPR. Zielona Góra; Kom. Woj. Pol. Zjedn. Partii Robotn. 1959. 61 S., Tab., Zeichn. [D. Entwickl. d. Woj. Grünberg i. d. J. 1959—65. Beitr. z. Wahlkonferenz d. Delegierten f. d. 3. Kongreß d. Verein. Poln. Arbeiterpartei.]

150. **Rutkowski**, Zygmunt: Zielonogórska wystawa historyczno-archiwalna „Przeszłość Ziemi Lubuskiej przemawia“. In: Archeion. 27. 1957. S. 318—320. [D. Grünberger Ausstell. v. Urkunden u. Archivalien unt. d. Bezeichn. „D. Vergang. d. Landes Lebus redet zu uns“.]

151. **Rutkowski**, Zygmunt: Zielonogórska wystawa historyczna. In: Prz. zach. 13. 1957, 1. S. 138—140. [Eine hist. Ausstell. i. Grünberg (Okt. 1956; als Nachweis d. poln. Charakters d. Landes Lebus).]

152. **Schall**, H.: Der Sorbengau „Plisni“ als Siedlungseinheit u. Sprachdenkmal. In: Zs. f. Slawistik. 3. 1958. S. 272—309.

153. **Szczaniecki**, Michał, Władysław Korcz: Dzieje ziemi lubuskiej w wypisach. Warsz.: Państw. Zakł. Wyd. Szkoln. 1958. 170 S., Abb., Kt. [Auszüge a. d. Gesch. d. Landes Lebus.]

154. **Szczaniecki**, Michał, Władysław Korcz: Dzieje ziemi lubuskiej w wypisach. (Wyd. 2.) Warsz.: Państw. Zakł. Wyd. Szkolne 1960. 175 S., Abb., Bildn., Kt. [Auszüge a. d. Gesch. d. Landes Lebus. 2. Aufl.]

155. **Turoń**, Bronisław: Śląsk, Ziemia Lubuska, Pomorze Zachodnie, Pomorze Gdańskie oraz stosunki polsko-krzyżackie do schyłku w. XV. (Warsz.) Państw. Zakł. Wyd. Szkoln. (1959). 36 S. [Schlesien, d. Land Lebus, Pommern, d. Danziger Pommerellen u. d. Bezieh. zwischen Polen u. d. Ordensrittern b. z. Ende d. 15. Jhs.] (Teksty źródłowe do nauki hist. w szkole. 12.)

156. **Wąsicki**, Jan: Miasta zachodniego pogranicza Wielkopolski 1793—1815. Poznań: (Wyd. Pozn. 1960). 103 S., 1 Kt. [D. Städte d. westl. Grenzgebietes Großpolens 1793—1815. (Bibl. lubuska. Nr 5. — Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Zielonej Górze i Lubuskie Towarzystwo Kultury.)

V. ORTSGESCHICHTE

157. **Chmielewska**, Bożena: Perspektywy rozwoju miast w woj. zielonogórskim. [M. Schriftt.] In: Prz. zach. 16. 1960, 1. S. 90—94. [M. engl. Zsfass.:] Development perspectives for the towns and cities of Zielona Góra [Grünberg] voivodeship.

158. **Szczepaniak**, Roman: Początki miast lubuskich. (Słowo wstępne: Michał Szczaniecki. Rys.: Włodzimierz Dworzaczek. Mapki: Urszula Puckalanka.) Poznań: (Wyd. Pozn.) 1958. 50 S., Schriftt. S. 45—50. [D. Anfänge d. ostbrandenburg. Städte.] (Bibl. lubuska. 1. — Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Zielonej Górze i Lubuskie Towarzystwo Kultury.)

159. **Frankfurt/Oder**. In: D. Oder. 1957. S. 59—60.

160. **Kramm**, H. J.: **Frankfurt** an der Oder — eine historisch-geographische Studie. [M. Abb.] In: Wiss. Zs. d. Pädagog. Hochsch. Potsdam. Gesellsch.-sprachwiss. Reihe. 4. 1958. S. 45—70.

161. **Timme**, Fritz: Die Entstehung von **Frankfurt** an der Oder. Zum 700jähr. Gedenken d. Stadtgründung vom 12. Juli 1253. [M. 2 Pl. u. Schriftt.] In: ZfO. 3. 1954, 4. S. 497—516.

162. Lemiesz, Wiktor: Dąbrówka pod okiem hitlerowskiego żandarma (1935—1937). (Poznań:) Wyd. (1959). 177 S., Faks. [**Groß Dammer** (b. Birnbaum) unt. d. Augen d. Hitlergendarmen.]
163. Gubener Heimatkalender. 725 Jahre Stadt **Guben**. Bearb. v. Siegfried Hamsch. 1960. (Guben: Dt. Kulturbund, Natur- u. Heimatfreunde [1959].) 192 S., Abb.
164. Kozicki, Stefan, Tadeusz Jasiński: Między historią a dniem dzisiejszym. In: Wieś współcz. 2. 1958, 9. S. 60—68. [Zwischen Gesch. u. Gegenw. (**Kleistdorf**, Neu Kramzig.)]
165. Dąbrowski, Edward: Wczesnośredniowieczne Krosno Odrzańskie w świetle wyników badań terenowych. [M. 4 Abb. u. 1 Kt.-Sk.] In: Z Otchłani wieków. 28. 1962, 1. S. 27—38. [D. frühmittelalt. **Krossen** i. Lichte d. Ergebn. v. Feldforsch.]
166. Crossen [**Krossen**]. In: D. Oder. Mch. 1957. S. 57—58.
167. Schwarz, Wolfgang: Stadt im Osten — Crossen [**Krossen**] a. d. Oder. In: D. Remter. 5. 1959, 6. S. 375—378. [Betr. vor allem Verhältn. Klabunds (Alfred Henschkes) zu Krossen.]
168. Konieczny, Józef: Miasto, które powraca do życia. (Kostrzyn nad Odrą.) In: Prz. zach. 13. 1957, 5. S. 142—144. [Eine zum Leben zurückkehrende Stadt. **Küstrin** a. d. O.]
169. Konieczny, Józef: Z zagadnień odbudowy Kostrzyna nad Odrą. In: Prz. zach. 14. 1958, 4. S. 338—347. [Aus d. Problemen d. Wiederaufbaus v. **Küstrin** a. d. O.]
170. **Küstrin**. In: D. Oder. Mch. 1957. S. 60.
171. Die 725jährige Oder- u. Warthestadt **Küstrin**. 1232—1957. (Zsgest. v. Wilhelm Grunow. Hrsg. v. Stadtbez. Küstrin d. Landsmannsch. Ostbrandenburg-Neumark i. Berliner Landesverb. d. Heimatvertr. B. 1957: Hildebrandt u. Stephan.) 36 S., 30 Abb.
172. **Landsberg** a. d. Warthe. Gesch. u. Schicksal. E. Heimat- u. Erinnerungsbuch. M. e. Geleitw. v. Otto Gerloff. Hrsg. v. Erich-Carl Frohloff. (Dinkelsbühl/Mittelfr.) Kronos-Verl. 1955. 108 S., 10 Abb.
173. Kunatowski, Stanisław: Wyniki dalszych badań nad Międzyrzeczem. [M. 3 Abb.] In: Z Otchłani wieków. 28. 1962, 1. S. 9—15. [Ergebn. d. weiteren Forschungen üb. **Meseritz**.]
174. Trzcińsko-Zdrój. Oprac. zbior. Pracowni Geogr. Zaludnienia i Osadnictwa IG PAN. Warsz.: Pol. Akad. Nauk. Inst. Geogr. [1959]. 98 S., Abb. [Bad Schönfliess Nm. Sammelarbeit d. Forschungsstelle f. Bevölkerungs- u. Siedlungsgeogr. d. Geogr. Inst. d. Poln. Akad. d. Wiss.] (Dokumentacja geogr. 2.)
175. Trzcińsko Zdrój [Bad **Schönfliess**], a town and its people. In: Western and northern territories of Poland. Demogr. probl. 2. Poznań 1960.
176. Zajchowska, Stanisława: Rozwój przestrzenny miasta Skwierzyny. [M. 1 Einschl.-Kt. u. 7 Kt.-Sk.] In: Studia i mat. do dz. Wielkop. i. Pom. 4. 1956, 2. S. 153—193. [M. dt. Zsfass.] Die räumliche Entwicklung der Stadt Skwierzyna [**Schwerin**]. S. 193—194.
177. Hoppe, Willy: Das neumärkische Stift **Soldin**. In: Heimatkde u. Landesgesch. Zum 65. Geb. v. Rudolf Lehmann. Weimar. 1958. S. 189—203.
178. Amanowicz, Wojciech: Lubsko. [M. Abb.] In: Miasto. 8. 1957, 4. S. 25—31. [**Sommerfeld**.]
179. Rauer, Klaus-Henning, u. Friedrich Wendig: Siebenhundert Jahre **Sorau**. D. Gesch. e. ostdt. Stadt 1260—1960. Dortmund: Sorauer Heimatverl. 1960. 64 S., Abb., Faks.

180. Heidtmann, Franz: **Tamsel** (b. Küstrin). In: D. 725jähr. Oder- u. Warthe-stadt Küstrin. B. 1957. S. 32—33.
181. Filipowiak, Władysław: Cedynia w czasach Mieszka I. Szczecin: Muzeum Pom. Zach. 1959. 58 S., 1 Kt. [**Zehden** (b. Königsberg Nm.) z. Z. Mieszkos I.]
182. Filipowiak, Władysław, i Kazimierz Siuchniński: Cedynia. [M. 7 Abb.] In: Z Otchłani wieków. 23. 1957. S. 70—78. [**Zehden** (b. Königsberg Nm.).]
183. Hraniak, Zdzisław: Sulechów. In: Miasto. 8. 1957, 6. S. 26—30. [**Züllichau.**]
184. Życie Sulechowa. Jednodniówka wyd. przez P[ol.] K[om.] F[rontu] J[edności] N[arodu] z okazji 15-lecia wyzwolenia Sulechowa ([Sulechów 1960:] Zielonogórskie Zakł. Graf.) 6 S., Abb., Bildn. [D. Leben d. Stadt **Züllichau.**]

VI. WIRTSCHAFTS- UND SOZIALGESCHICHTE

185. **Aleksandrowicz**, Franciszek: O właściwy rozwój wsi zielonogórskiej. Zielona Góra: (Zarz. Ośw. Roln.) 1958. 33 S., Abb. [D. richtige Entwickl. d. Grünberger Landes.]
186. **Bartoszek**, Kazimierz: O dalszy rozwój kółek rolniczych i kół gospodyń wiejskich w województwie zielonogórskim. Zielona Góra: Prezyd. Woj. Rady Nar. (1959). 45 S., Abb., Bildn., Tab. [Üb. d. weit. Entwickl. d. Bauern- u. d. Landfrauenvereine i. d. Woj. Grünberg.]
187. **Celiński**, Florian, i Marian Filipek: Rezerwat leśno-stepowy w Bielinku nad Odrą. La réserve mi-forestière et mi-steppique de Bielinek [Bellinchen] sur Odra. [M. 25 Abb., Tab., Schriftt. u. franz. Zsfass.] In: Ochrona przyrody. 24. 1957. S. 221—271.
188. **Dubieńska**, Wanda: Przyczynek do badań inwentaryzacyjnych nad występowaniem brucelozy u świń na terenie województwa zielonogórskiego. [M. Tab. u. engl. Zsfass.] In: Medycyna weteryn. 1957, 3. S. 146—147. [Beitrag z. Inventarisierungsforsch. üb. d. Auftreten d. Brucellosis b. Schweinen i. d. Woj. Grünberg.]
189. **Engel**, Witold, Jerzy Tetzlaw: Kronika gospodarcza regionu za r. 1958. In: Roczn. Pol. Towarzystwa Ekonomicznego. 1958/59 (1960). S. 383—394. [Wirtschaftschronik d. Gebietes f. d. J. 1958. (Woj. Posen u. Grünberg).]
190. **Gallitsch**, Albert: Die Einführung der Staatspost in Kurbrandenburg. In: Jb. f. d. Gesch. Mittel- u. Ostdeutschlands. 7. 1958. S. 207—228.
191. **Hałasowski**, Tadeusz: Refleksje nad przeszłością i perspektywami 5-letniego planu przemysłu zbożowo-młynarskiego w woj. zielonogórskim. [M. Abb.] In: Prz. zboż.-młynarski. 3. 1959, 12. S. 354—356. [Betracht. üb. d. Gesch. u. d. Ausichten d. Fünfjahresplanes f. d. Getreide- u. Mühlenind. i. d. Woj. Grünberg.]
192. (**Jaworski**, Czesław:) Na spółdzielczym szlaku. Zielona Góra: (Woj. Zarz. Roln.) 1956. 31 S., Abb., Bildn. [Auf d. Wege d. Bildung v. Genossenschaften. (Üb. d. Produktionsgenoss. d. Kr. Landsberg a. d. W.).]
193. **Informator** gospodarczo-turystyczny woj. zielonogórskiego. Dni winobrania. Zielona Góra: (Kom. Organiz. TRZZ i Kom. Obchodu Dni Winobrania) 1957. 65 S., 35 ungez. S., Abb., 1 Kt. [Nachschlagewerk üb. d. Wirtsch. u. d. Reiseverkehr d. Woj. Grünberg. D. Tage d. Weinlese.]
194. **Informator** gospodarczy woj. zielonogórskiego. (Oprac. W. Apenit [u. a.]) Warsz.: Wyd. Przem. Lekk. i Spożywc. 1959. 223 S., Abb., 1 Kt. [Wirtschaftsnachschlagewerk üb. d. Woj. Grünberg.]
195. **Krzyżaniak**, Zygmunt, Andrzej Netzel, Władysław Hyla: Z problemów gospodarczych województwa. In: Roczn. gosp.-statyst. woj. zielonogórskiego. 1. 1958. S. 9—35. [Aus d. wirtschaftl. Problemen d. Woj. (Grünberg).]

196. **Krzyżaniak**, Zygmunt, Andrzej Netzel, Władysław Hyła: Problemy gospodarcze woj. zielonogórskiego. [M. Tab.] In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 6—39. [Wirtschaftl. Probleme d. Woj. Grünberg.]
197. **Kundzicz**, Kazimierz: O sytuacji i perspektywach rozwoju doświadczałnictwa terenowego w woj. zielonogórskim. In: Nowe rolnictwo. 6. 1957, 11. S. 495—496. [D. Lage u. Aussichten d. Entwickl. d. bodenkdl. Versuchswesens i. d. Woj. Grünberg.]
198. **Kuszewski**, Zbigniew: Ogólna problematyka zagospodarowania Odry. (Les problèmes généraux d'aménagement du bassin de la Odra [Oder].) In: Gospodarka wodna. 18. 1958, 4. S. 148—150.
199. **Kwilecki**, Andrzej: Wystawa rozwoju przemysłu gorzowskiego. In: Prz. zach. 14. 1958, 4. S. 397—400. [Ausstell. üb. d. Entwickl. d. Landsberger Industrie.]
200. **Łapczuk**, Jan: Niektóre zagadnienia produkcji roślinnej w gospodarstwach chłopskich pow. gubińskiego. [M. Tab.] In: Nowe rolnictwo. 8. 1959, 17. S. 651—652. [Einige Probleme d. Pflanzenproduktion i. d. Bauernwirtschaften d. Kr. Guben.]
201. (**Lipiński**, Herbert:) S[połeczny] F[undusz] O[dbudowy Kraju i] S[tolicy] w odbudowie ziemi lubuskiej. Zielona Góra: Kom. Woj. OKiS 1958. 49 S., Abb., Bildn., Tab. [D. Soziale Stiftung f. d. Wiederaufbau d. Landes u. d. Hauptstadt b. Wiederaufbau d. Landes Lebus.]
202. **Netzel**, A.: O wykonaniu niektórych zadań gospodarczych w r. 1958. In: Roczn. gosp.-statyst. woj. zielonogórskiego. 2. 1959. S. 7—19. [Über d. Durchführ. einiger wirtschaftl. Aufgaben i. J. 1958.]
203. **Petzold**, Heinz: Landeskulturelle Probleme bei der Entwicklung der Brennstoffindustrie in der Lausitz. [M. 2 Abb., 2 Kt.-Sk. u. Schriftt.] In: Märkische Heimat. Aus Natur u. Gesch. d. Bez. Cottbus, Frankfurt/Oder, Potsdam. 3. 1959, 2. S. 85—93.
204. **Pierwsi** w międzyzakładowym współzawodnictwie. (Zakłady Młynarskie w Zorach.) In: Prz. zboż.-młyn. 4. 1960, 7. S. 197—199. [D. Ersten i. Betriebswettbewerb: Die Mühlenbetriebe i. Sorau.]
205. **Pilat**, B., i. J. Skoracki: Budżet województwa. In: Roczn. gosp.-statyst. woj. zielonogórskiego. 2. 1959. S. 19—33. [D. Haushalt d. Woj. (Grünberg).]
206. **Rozwadowska-Dowżenikowa**, Maria, i Jerzy Kamiński: Rozbudowa służby zdrowia na Ziemi Lubuskiej. In: Prz. zach. 15. 1959, 1. S. 109—124. [D. Ausbau d. Gesundheitsdienstes i. Land Lebus.]
207. **Rutkowski**, Zygmunt: Rozruchy głodowe w Żarach w świetle materiałów archiwalnych i prasy regionalnej. In: Sobótka. 13. 1958, 3. S. 433—441. [D. Hungerrevolten i. Sorau i. Lichte v. Archivmaterialien u. d. landeskdl. Arbeit.]
208. **Sitkiewicz**, Władysław. PGR w powiecie sulechowskim. In: Nowe drogi. 12. 1958, 4. S. 83—84. [D. landwirtsch. Staatsgüter i. Kr. Züllichau.]
209. **Sokołowski**, Mieczysław: Pokazowe żywienie krów mlecznych oraz jego ekonomiczna analiza w woj. zielonogórskim. [M. Tab.] In: Prz. hodowl. 1957, 10/11. S. 10—12. [Schaufüttern d. Milchkühe sowie dessen wirtschaftl. Analyse i. d. Woj. Grünberg.]
210. **Sprawozdanie** z działalności Wojewódzkiego Związku Ogrodniczego w Zielonej Górze za okres od 11. I. 57 do 15. II. 58. [M. Abb.] In: Hasło ogrodn.-roln. 1958, 8. S. 317—319. [Bericht üb. d. Tätigkeit d. Woj.-Gärtnerverb. i. Grünberg v. 11. I. 1957 b. 15. II. 1958.]
211. **Stangenberg**, Marian: Zasoby wodne i stan ich zanieczyszczenia w dorzeczu Odry na Dolnym Śląsku i terenach przyległych. (Les ressources d'eau et leur pollution dans le bassin de la Odra [Oder] à la Basse Silésie et sur les terrains avoisinants.) In: Gospodarka wodna. 18. 1958, 4. S. 150—152.

212. **Strzeszyński**, Alfons: Wieś zielonogórska po nowemu. (Zielona Góra: Woj. Zarz. 1957.) 36 S., Abb., Bildn. [D. Grünberger Land nach neuer Art.]
213. **Szymański**, Mieczysław: Walka o produkcję a demokracja robotnicza. (Na marginesie I Zjazdu Delegatów Rad Robotniczych woj. zielonogórskiego.) In: Nowe drogi. 12. 1958, 4. S. 60—70. [D. Kampf um d. Produktion u. d. Arbeiterdemokratie. Randbemerk. z. 1. Tagung d. Delegierten d. Arbeiterräte d. Woj. Grünberg.]
214. **Urbańska**, Alina: Z dziejów sukiennictwa międzyrzeckiego. [M. 4 Abb.] In: Z Otcłani wieków. 28. 1962, 1. S. 15—20. [Aus d. Gesch. d. Meseritzer Tuchindustrie.]
215. **Wieś** gorzowska na nowej drodze. Gorzów: (Pow. Kom. Frontu Nar.) 1956. 30 S., Abb., Bildn. [D. Landsberger Gebiet auf neuem Wege. (Betr. Bildung v. Produktionsgenoss.)]
216. **Wieś** krośnieńska na spółdzielczej drodze. Krosno Odrz.: (Wyd. Kom. Powiat. PZPR) 1956. 19 S., Abb., Bildn. [D. Krossener Land auf d. Wege zu Genossenschaften.] [Kopft.:] Na spółdzielczej drodze.
217. **Wróblewski**, Andrzej: Na naszym zachodzie. [M. Abb.] In: Miasto. 1958, 2. S. 27—31. [In unserem Westen. (Betr. Grünberger u. Gubener Land.)]
218. **Wyniki** doświadczeń i działalności Zakładu Doświadczalnego Zielęcin za lata 1950—1953. Oprac. Michał Priebe. Warsz.: Państw. Wyd. Roln. i Leśne 1956. 231 S., Taf. u. Tab. [Ergebn. d. Erfahr. u. Tätigkeit d. Versuchsstation Sellentin (b. Landsberg a. d. W.) i. d. J. 1950—53. Bearb. v. M. Priebe.]
219. **Wyniki** doświadczeń i działalności Zakładu Doświadczalnego Zielęcin za lata 1954—1955. Oprac. M(ichał) Priebe, J(adwiga) Machnicka [u. a.]. Warsz.: Państw. Wyd. Roln. i Leśne 1959. 282 S., Tab. [Ergebn. d. Erfahr. u. Tätigkeit d. Versuchsstation Sellentin (b. Landsberg a. d. W.) f. d. J. 1954—55. Bearb. v. M. Priebe u. a.]
220. **Wyniki** doświadczeń Inspektoratu Doświadczalnictwa Terenowego rejonu zielonogórskiego za lata 1954 i 1955. Oprac. Kazimierz Kundzicz przy współud. Bogdana Pawlińskiego. Warsz.: Państw. Wyd. Roln. i Leśne 1959. 71 S. = S. 99—167; Tab. [Ergebn. d. Erfahr. d. Aufsichtsstelle f. d. Ländl. Versuchswesen d. Grünberger Gebietes f. d. J. 1954 u. 1955. Bearb. v. K. K. unt. Mitarb. v. B. P.]
221. **Zalecenia** agrotechniczne dla woj. zielonogórskiego. Red. W. Grabowski, H. Szukalski, M. Ulińska, Zielona Góra 1958: (Zielonogór. Zakł. Graf.) 138 S., 1 Kt. i. T. [Vorschläge f. d. Anwendung d. landwirtsch. Technik i. d. Woj. Grünberg.]

VII. VERWALTUNG

222. **Behrend**, Hans-Karl: Die Besetzung der Landratsstellen in Ostpreußen, Brandenburg, Pommern u. der Grenzmark von 1919—1933. o. O. (1956). IV, 180 gez. Bl. [Mschr.] Berlin, Phil. Diss. v. 13. IX. 1956.
223. **Fricke**, Hermann: Die Landesdirektoren der Provinz Brandenburg. 1876—1945. In: Jb. f. d. Gesch. Mittel- u. Ostdeutschlands. 5. 1956. S. 295—325.
224. **Projekt** budżetu województwa zielonogórskiego na 1956 rok. [Warsz.: Minist. Finansów [1956]. 23 S., Zeichn. [Haushaltsvoranschlag d. Woj. Grünberg f. d. J. 1956.]

VIII. KULTURELLES UND GEISTIGES LEBEN

225. **Koniusz**, Janusz: Kronika kulturalna (1957—1958). In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 299—335. [Chronik d. kult. Ereignisse f. d. J. 1957—58. (Betr. Land Lebus.)]
226. **Kultura** lubuska. Jednodniówka. (Red. nacz. Jan Engel.) Zielona Góra: Woj. i Miejska Bibl. Publ. (1959). 37 S., Abb., Tab. [D. Kultur d. Landes Lebus.]

227. **Zajchowska**, Stanisława: Osiągnięcia nauki polskiej w zakresie badań nad Ziemią Lubuską. In: Prz. zach. 10. 1954, 11/12. S. 339—353. [D. Leistungen d. poln. Wissenschaft a. d. Gebiet d. Forschungen üb. d. Land Lebus.]
228. **Brilling**, Bernhard: Jüdische Buchdruckerfamilien in Frankfurt a. d. Oder. In: Börsenblatt f. d. dt. Buchhandel. 13. 1957, 100a (17. Dez.). S. 1537—1548.
229. **Brilling**, Bernhard: Zur Geschichte der hebraeischen Buchdruckerei in Frankfurt a. d. Oder. Urkundl. Beiträge. In: Studies in bibliogr. and booklore. 1. 1953/54, 2. S. 84—92; 3. S. 145—153; 4. S. 183—194; 2. 1955/56, 2. S. 79—92.
230. **Brilling**, Bernhard: Jüdische Verleger in Frankfurt a. d. Oder im 18. Jh. In: Börsenblatt f. d. dt. Buchhandel. 12. 1958, 88a (5. Nov.). S. 1651—1656.
231. **Rutkowski**, Zygmunt: Archiwum księstwa żagańskiego. In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 280—298. [D. Archiv d. Herzogtums Sagan.]
232. **Grimm**, Heinrich: Die Holzschnittillustrationen in den Drucken aus der Universität Frankfurt an der Oder bis zum J. 1528. Vom Marienpsalterium aus Kloster Zinna bis zu Georg Lemberger. E. Beitr. z. Kultur- u. Kunstgesch. d. dt. Nordostens. Mainz: Gutenberg-Gesellsch. 1958. 46 S., 18 Abb. (Kleiner Druck d. Gutenberg-Gesellsch. Nr. 66.)
233. **Kubach**, Hans Erich: Geschichtlicher u. kunstgeschichtlicher Überblick [des Kreises Oststernberg]. [M. 20 Abb. u. 2 Kt.] In: H. E. Kubach, Die Kunstdenkmäler des Kreises Oststernberg. Stg. 1960. S. 23—39.
234. **Kubach**, Hans Erich: Die Kunstdenkmäler des Kreises Oststernberg. Unt. Mitarb. v. Siegfried Harder, Wilhelm Jung [u. a.]. Stg.: Kohlhammer 1960. 295 S., Abb., Kt., Grundr. (D. Bau- u. Kunstdenkmäler d. dt. Ostens. B, 3.)
235. **Seidenfaden**, Theodor: Der Maler Emil Menge aus dem Oderbruch. [M. 4 Abb. u. 1 Bildn.] In: Ostdt. Monatshefte. 25. 1959, 6. S. 351—356. [Geb. i. J. 1888 i. Gorgast b. Küstrin.]

IX. KIRCHLICHES LEBEN

236. **Grimm**, Heinrich: Dietrich v. Bülow, Bischof von Lebus, in seinem Leben u. Wirken. Gleichzeitig e. Beitr. z. Gesch. d. Bistums Lebus wie z. Kultur- u. Bildungsgesch. d. dt. Ostens um 1500. [M. 5 Abb. u. Schrift.] In: Wichmann-Jb. f. Kirchengesch. i. Bistum Berlin. 11/12. 1957/58. S. 5—98.
237. **Jaekel**, Georg: Der Fall Schwiebus. E. Abschnitt kurbrandenburg. Toleranzpolitik 1686—1694. In: Jb. f. schles. Kirche u. Kirchengesch. N.F. 36. 1957. S. 91—105.
238. **Kammel**, Richard: Die Muttersprache in der kirchlichen Verkündigung. D. kirchl. Versorg. d. poln. sprechenden ev. Gemeinden i. Preußen i. d. letzten 100 Jahren. E. Darstell. u. Materialsamml. Witten: Luther-Verl. 1959. 275 S.

X. SPRACHE UND LITERATUR

239. **Brose**, Gerhard: Zur Dialektgeographie der pommersch-neumärkischen Grenzzone. In: Zs. f. Mundartforschung. 23. 1955, 1. S. 22—37.
240. **Olesch**, Reinhold: Zur Mundart von Chwalim in der früheren Grenzmark Posen-Westpreußen. Mainz: Akad. d. Wiss. u. d. Lit.; Wiesb.: Steiner i. Komm. 1956. 28 S. (Abhandl. d. Geistes- u. Sozialwiss. Klasse [d.] Akad. d. Wiss. u. d. Lit. 1956, 6.)
241. **Pasterniak**, Wojciech: Nazwy miejscowości powiatu sulechowskiego. In: Roczn. lubuski. 1. 1959. S. 78—113. [D. Ortsnamen d. Kr. Züllichau.]
242. **Grothe**, Heinz: Klabund (Alfred Henschke) aus Crossen. Vagant u. Poet. In: Ostdt. Monatshefte. 25. 1959, 10. S. 617—622.